

Å bli borger av de sykes rike

Tore Rem

Tidligere frisk mann: en sykdomshistorie

Oslo: Cappelen Damm, 2025

220 s.

ISBN 9788202879891

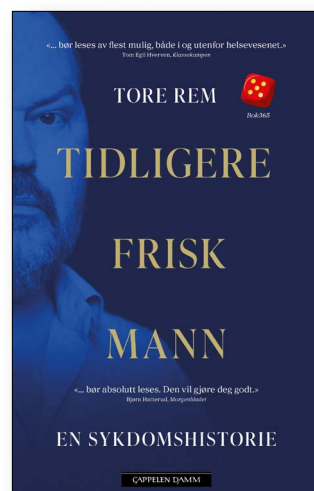
Michael 2026; 23: 59-60

doi: 10.5617/michael.13078

«47 år gammel mann, tidligere frisk.» Slik åpner pasientjournalen, og slik settes også tonen i *Tidligere frisk mann*. Dette er en personlig sykdomsfortelling skrevet av forfatter og professor i engelsk litteratur ved Universitetet i Oslo, Tore Rem. Som lege opplever jeg teksten som ualminnelig sterk lesning – en skildring av tilværelsen sett fra pasientens ståsted.

5. januar 2014 falt Rem om mens han spilte fotball. Han ble reddet av kamerater, men det viste seg snart at årsaken var kardial sarkoidose, en sjelden sykdom som kan gi livstruende arytmier. Brått var han blitt en «borger av de sykes rike». Etter diagnosen har Rem vært gjennom et krevende behandlingsløp, med mange inngrep og medikamenter med store bivirkninger. Særlig sterkt er beskrivelsen av hvordan høye doser prednisolon har satt spor i kropp og ansikt.

Rem skildrer på en rå og sårbar måte hva sykdom gjør med et menneske – hvordan den endrer blikket på tilværelsen og påvirker forholdet til dem som står nær. Medisinsk usikkerhet er et gjennomgående tema. Kardial sarkoidose er en sjelden tilstand med begrenset kunnskapsgrunnlag, og for

Rem blir denne usikkerheten en gjennomgripende livserfaring, preget av tap av sammenheng og et liv i midlertidighet.

Språket er gjennomarbeidet og presist. At Rem er professor i litteratur, merkes i en tekst som er tydelig komponert og rik på referanser til litteratur, filosofi og medisinhistorie. Referansene gir erfaringene språk og plasserer dem i en større sammenheng.

Den franske filosofen Michel Foucault (1926–1984) skrev om medisinerens tendens til å objektivisere pasienten: Følelser og personlighet skyves til side, mens kroppen blir det eneste som teller. Under lesingen merker jeg flere ganger hvordan jeg glir inn i klinikerrollen. Når lidelsen skildres så nært, er det fristende å søke tilflukt i analyse og faglig refleksjon – som en form for beskyttelse. Nettopp derfor er boken krevende. Den insisterer på at jeg forholder meg til pasientens erfaring slik den faktisk leves.

Boken tematiserer også samhandlingen mellom profesjoner. Når mange sykehus og spesialister er involvert, kan helheten gå tapt og ansvaret fragmenteres. Rem beskriver et tydelig savn etter en koordinerende lege, en helsekoordinator eller «hovedlege». Dette fremstår ikke som kritikk av enkeltleger, men som en erfaring av hvordan et komplekst helsesystem kan kjennes på kroppen for den som er pasient.

Refleksjonene rundt samvalg er særlig treffende. Rem viser til kirurgen og forfatteren Atul Gawande, som beskriver to dominerende lege–pasientforhold: det paternalistiske, der legen tar beslutningene, og det informative, der «de nakne fakta» legges frem og ansvaret overlates til pasienten. Rem har erfaring med begge tilnærmingene og reflekterer nyansert over hvordan de oppleves fra pasientens ståsted. Gawande løfter frem et tredje alternativ, det fortolkende forholdet, der legen ikke bare informerer, men også aktivt bidrar til å avklare hva som betyr mest for pasienten i den situasjonen han står i.

Jeg leser ikke *Tidligere frisk mann* som et anklageskrift mot helsevesenet. Snarere oppleves den som et uttrykk for tillit og takknemlighet, kombinert med et sterkt ønske om å bli sett som mer enn en pasientjournal. For meg blir boken en viktig påminnelse om at usikkerhet kan være krevende for oss som leger, men for pasienter kan den bli altomfattende.

Inger Johanne Christiansen

inger.j.christiansen@kristiansand.kommune.no

Inger Johanne Christiansen er rådgivende lege ved ALIS og SamLIS sør i Kristiansand, spesialist i allmennmedisin og LIS-lege i samfunnsmedisin.